

REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIKA KOSOVA – REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA SUPREME E KOSOVËS
VRHOVNI SUD KOSOVA – SUPREME COURT OF KOSOVO

Sednica opšte sednice Vrhovnog Suda Republike Kosova, na osnovu člana 26 stav 1, tačka 1.4 Zakona za Sudove, Br.06/L-054 dana, je dana 27 februara 2023 jednoglasno doneo ovo:

UPUTSTVO

**ZA ODREĐIVANJE ORJENTACIONIH KRITERIJUMA I VISINE PRAVIČNE
NOVČANE NAKNADE ZA NEMATERIJALNU ŠTETU**

Ovi orjentacioni kriterijumi treba da omogućavaju jednoobraznu primenu člana 183, 184 i 185 Zakona br.04/L-077 o Obligacionim Odnosima Republike Kosova¹.

Jedan od najizazovnijih zadataka u izradi ovog Uputstva je pronalaženje načina da se uskladi određivanje visine za naknadu nematerijalne štete, i to u cilju da radi naknade nematerijalne štete, sudovi na ujedinjeni način tretiraju sve slučaje. U nastavku je predstavljena jedna razrada o određivanju iznosa naknade nematerijalne štete, za sve oblike nematerijalne štete, odredivši vodeće kriterijume, s ciljem da se obezbedi ujedinjeno tretirajne slučajeva, u istim uslovima i okolnostima.

Nadležnost Vrhovnog Suda Kosova za izdavanje pravnih uputstva u slučajevima kada se primećuje nejedinstvena praksa sprovođenja zakona od strane redovnih sudova, ili izazova u primeni i interpretaciji zakonskih odredaba, predodređuje se Zakonom za Sudove. Članom 27 ovog zakona se predodređuje da Opšta Sednica svih sudija Vrhovnog Suda Kosova ima pravo da izdaje principijelne stavove, pravna mišljenja i uputstva koje promovišu ujedinjenou primenu zakona, a potreba adresiranja ove stvari preko jednog pravnog uputstva, nakon razmatranja, analize i procene

¹ Na analogan način se primenjuju pripadajuće odredbe Zakona o obligacionim odnosima, objavljeno u SL SFRJ-a br.29, dana 1978,

sudskih odluka za ovakva pitanja kao i u konkretnom slučaju, je proizišla kao predlog i zaključak ovog suda, a koje je procenjeno kao potrebno izdavanje ovog pravnog uputstva.

Prema ovom uputstvu je kao osnova za određivanje orijentacionih kriterijuma, služila praksa Sudova Republike Kosova, odnosno Vrhovnog Suda Kosova, praksa sudova regionalnih država, a kao glavni elemenat uzet je životni standard na Kosovu.

Orijentacioni kriterijumi ne predstavljaju jedan oblik koji automatski služi za računanje jedne pravične novčane naknade. U primeni gore navedenog zakona, treba uvek imati u obzir sve okolnosti stvari, a gde je posebno važna priroda i posledice povreda, trajanje i intenzitet fizičkog bola, strah, pretrpljene psihičke bolove usled smanjenja životne aktivnosti, naruženost, smrt bliske osobe, ali ne samo jedine okolnosti koje sud treba da ima u obzir prilikom oredživanja mere pravične novčane naknade za oblike nematerijalne štete.

Ovi se kriterijumi primenjuju u svim građanskim sporovima i u svim fazama postupka za naknadu nematerijalne štete.

Pored ovih orijentacionih kriterijuma za određene oblike nematerijalne štete, podsećaju se i prethodni pravni stavovi sudske prakse, a ovo sa ciljem kako bi se uzele u obzir sve okolnosti stvari koje sud treba da proceni prilikom odlučivanja pozivajući se primeni člana 183 ZOO-a.

FIZIČKI BOLOVI

Fizički bolovi su bolovi koji se osoba u trenutku povrede pojavljuju kod povređenih i traju do dana kada prestanu, a najidealje do kraja lečenja i izlečenja.

Kriterijumi koji služe za određivanje visine naknade (satisfakcije) nematerijalne štete na ime fizičkih bolova su:

-vrsta povreda, predstavlja važnu činjenicu za određivanje visine iznosa štete, pošto od vrste povreda zavisi i visina osuđenog iznosa na ime pretrpljene štete. Zavisno od vrste povreda zavisi i jačina i trajanje bola. Kod lakih povreda jačina i trajanje bolova su uglavnom lakša i kraća. Kod teških povreda jačina i trajanje bolova su teža i traju duže, takođe ove povrede imaju i posledice po životu koje takođe treba da se uzmu kao osnova prilikom procene visine osuđenog iznosa na ime naknade ove kategorije naknade nematerijalne štete.

- povređeno mesto u ljudskom telu, u praksi nije posvećena odgovarajuća pažnja povređenom mestu iako ima poseban značaj prilikom određivanja visine štete. Zavisno od mesta povrede, zavise i posledice ubuduće, kao i patnje pretrpljene tokom lečenja, npr. povrede unutrašnjih organa koji su od vitalnog značaja za funkciju ljudskog organizma, predstavljaju razlog za osudom jednog većeg iznosa nego kada je povređen jedan ekstremitet npr. ruka, iako prema mišljenju veštaka obe povrede mogu biti teške povrede istog intenziteta i trajanja, to zbog činjenice mada ruka ima svoju važnost, mi imamo mogućnosti da je u lekarskom pogledu tretiramo lakše ali i da vidimo njeno stanje, dok su kod unutrašnjih organa ove mogućnosti više ograničena i kao rezultat lečenje je komplikovanije.Takođe prilikom vršenja hiruške intervencije ili immobilizacija važno je mesto povrede.

-godine povredenog lica, pošto se bol pojavljuje i u psihološkom smislu, godine ima posebnu važnos, a koji se aspekt razlikuje zavisno od godina. Kod dece čak i lake povrede često izazivaju bol sa kojim se lako ne nose, a ovi bolovi se takođe povećavaju činjenicom da deca često ne shvaćaju proces lečenja i teže doživljavaju njihovo povređeno stanje.

- poteškoće i nezavidne situacije koje su praćene tokom lečenja, a posebno dugo ležanje u nepokretnom stanju, vršenje fizioloških potreba u krevetu, teškoće tokom uzimanja hrane, vrsta i broj hiruških intervencija, upotreba invalidskih aparata, štakе ili kolica itd., utiču na povećanje intenziteta bola.

-uznemirenja koja se javljaju prilikom lekarskog lečenja, kratkotrajno gubljenje svesti, razne vrste imobilizacije i fiksiranja, česti rendgenski snimci, dugotrajno ležanje na krevetu, teškoće prilikom gutanja, broj i vrste hiruških intervencija, infuzije, transfuzije, injekcije itd., utiču na porast intenziteta fizičkih bolova.

Stoga, s obzirom na sve gore navedene razloge, sud će na osnovu orijentacionih kriterijuma učiniti i uređivanje visine za naknadu nematerijalne štete za fizičke bolove, tako da će za sve vrste intenziteta fizičkih bolova odrediti jedan jedini iznos, i to za:

Fizičke bolove za lake telesne povrede da se osudi iznos do 2,000.00 €.

Fizičke bolove za teške telesne povrede da se osudi iznos od 7,000.00 €.

STRAH

Visina kazne za nastali strah se određuje u zavisnosti od okolnosti slučaja, uzimajući u obzir trajanje i intenzitet pretrpljenog straha. Prema intenzitetu, strah može da bude primarna i sekundarna. Strah može da bude visokog intenziteta ako je ona kratkoročna, odnosno može biti dugotrajan strah ali niskog intenziteta.

Strah se obično prati i ekvivalentna je sa zadobijenim telesnim povredama, mada u slučajevima primarnog straha, kada je strah po životu (strah od smrti), može da se isključi ovo pravilo i strah može da postoji bez obzira na činjenicu da nedostaju telesne povrede.

Strah predstavlja nematerijalnu štetu prihvaćenu u pravnom aspektu i prilikom primanja i određivanja naknade, dovoljno je da se konstatuje da je u tremutku udesa strah bio evidentan i da se neprekidno pojavljivao kod lica koji je zahtevaо naknadу за ovaj oblik štete i da se utvrdi činjenica da li je strah bio primaran ili sekondaran, kao i da se odredi intenzitet i trajanje straha, i zavisno od ovih okolnosti i drugih okolnosti, s obzirom na prirodu povrede, godine povređenog, ukoliko je strah ostavio trajne posledice, da se odredi i iznos naknade. Priroda povrede je značanja zbog činjenice da zavisno od prirode povrede može da zavisi i intenzitet i trajanje straha. Kod nekoliko vrsta povreda isceljenje je praćeno strahom zbog eventualnih posledica po zdravlju koje mogu da ostanu i nakon lečenja. Godine povređenog ili lica koji podnosi zahtev za naknadu štete zbog pretrpljenog straha, takođe je važno zbog činjenice jer se kod dece strah može lako izazvati i može imati duže posledice stavnog proživljavanja u različitim oblicima, a to može uticati i na

njegov razvoj. Dok kod strijih lica, strah nože da bude u drugim oblicima, npr. strah od toga da li će moći u potpunosti da se oporaviti od zadobijenih povreda.

Stoga će sud, s obzirom na sva gore navedena obrazloženja, na osnovu orjentacionih kriterijuma učiniti i određivanje iznosa za naknadu nematerijalne štete za strah, tako da će za sve vrste intenziteta doživljenog straha odrediti jedan jedini iznos, i to za:

- **Strah u slučaju lakih telesnih povreda da se osudi iznos do 2,000.00 €.**
- **Strah u slučaju teških telesnih povreda da se osudi iznos do 7,000.00 €.**

DUŠEVNI BOLOVI ZBOG SMANJENE OPŠTE ŽIVOTNE AKTIVNOSTI

Umanjena opšta životna aktivnost je jedna posebna osnova za naknadu pretrpljenog duševnog bola i obuhvaća sva ograničenja u životnoj aktivnosti oštećenog lica koje je on sad već doživeo, ili će ubuduće on da nastavlja redovno doživljavati. Sa umanjenjom životnom aktivnosti, takođe se podrazumeva i potreba da je za vršenje određenih životnih aktivnosti potreban dodatni trud ili posebnim uslovima.

Kao pravilo, ovaj oblik odštete je jedne stalne prirode, ali novčana naknada može da se daje i kada je smanjena životna delovanje privremeno, ako je jačeg intenziteta ili ako je opravdavaju druge posebne okolnosti.

U slučaju kad je smanjena životna aktivnost privremena ali i u slučajevima kad je opšta životna aktivnost stalne prirode, novčana naknada se daje kao jedan iznos, bez obzira na činjenicu da se radi o šteti ubuduće, u ovim slučajevima dovoljan je nalaz veštaka prema kojoj su posledice i za budućnost, koliko će trajati stanje i koliko su trajne posledice i da li se radi o nepopravljivom stanju.

Prilikom određivanja visine ove vrste štete, sud treba da ima za osnovu kriterijume koje se uzimaju u obzir prilikom određivanja visine naknade duševnog bola zbog smanjene životne aktivnosti, a koje su: smanjen stepen životne aktivnosti izražena u procentima sa strane veštaka, godine oštećenog, profesija oštećenog, intenzitet i trajanje posledica, ograničenja u odnosu sa porodičnim i društvenim aktivnostima oštećenog lica, ograničenja u odnosu sa rekreacijom i sportom koje je ranije praktikovao, kao i sva druga ograničenja životne aktivnosti oštećenog.

Stepen smanjenja životne aktivnosti izražene u procentima- zavisno od prirode povrede, određuje veštak pripadajuće struke na osnovu naučnih kriterijuma o smanjenju opšte životne aktivnosti, koju činjenicu sud treba da uzme kao blagostanje i da ima u obzir prilikom određivanja iznosa naknade.

Godine oštećenog- su od velikog značaja prilikom određivanja visine naknade ove vrste štete, pošto u zavisnosti od godina oštećenog, jedno određeno vreme je uslovno obavezan da snosi i

posledice umanjene životne aktivnosti, ukoliko je mlad, celog života će snositi posledice, stoga u ovim slučajevima razumno je da bude visok iznosn naknade štete, pošto je oštećeni primoran da ih snosi za jedno duže vreme.

Profesija- ograničenja u obavlju profesije oštećenog je kriterijum koju sud treba da ima u obzir prilikom određivanja visine naknade štete, zbog činjenice da ne obavljanje profesijom pouzrokuje duševnu bol, čineći oštećenog da se oseća bezvredno. Činjenica da se oštećeni nadoknađuje za materijalnu štetu izgubljene zarade, ne utiče i ne bi trebalo da bude smetnja za uzimanje ovog kriterijuma kao procenu pošto se radi o dve različite osnove naknade štete. Da bi se uzeo u obzir kriterijum zanimanja, mora postojati uslov da se oštećeni obavlja navedenu profesiju, ili je studirao, pohađao nastavu ili se školovao za navedenu profesiju, sa ciljem obavljanja tog zanimanja, pod uslovom da do opštег opadanja života, oštećeno lice je postao u potpunosti nesposobno za obavljenje odgovarajuće profesije, delimično ili sa ograničenja u obavljanje profesije.

Intenzitet i trajanje posledica- prilikom naknade štete, sud treba da voditi računa i o činjenici kakav je intenzitet i trajanje posledica koje su pouzrokovale žrtvi smanjenjem opšte životne aktivnosti. Važno je i to da od kojih dobri je oštećeni ograničen u svakodnevnom životu, da li mu je potrebna pratnja trećeg lica, koliko mu je dugo ta pratnja potrebna, da li mu je potrebna pratnja i pomoć samo za neke aktivnosti ili potrebna za svaku životnu aktivnost. Ukoliko je oštećeni prinuđen da upotrebljava štake da bi se kretao ili pokretna kolica i za koliko vremena je prinuđen da ih upotrebi. U proceni ovog kriterijuma može da se uvrsti svaka radnja koja je uticala da kao posledicu opšte životne aktivnosti, oštećeni živi gore nego pre njegove povrede.

Ograničenja u odnosu sa porodične i društvene aktivnosti oštećenog lica- Porodične i društvene aktivnosti su aktivnosti u kojima ljudi u većini slučajeva nalaze njihovo zadovoljstvo, stoga ograničenja za učestovanje u ove aktivnosti zbog toga što je oštećeni pretrpeo smanjenje opšte životne aktivnosti, je jedan od kriterijuma koju sud treba imati u obzir prilikom određivanja visine naknade štete za ovu vrstu štete. Porodične i društvene aktivnosti su mnogo važne za sve ljude, tako da nemogućnost obavljanja ovih aktivnosti, kod oštećenog pouzrokuje duševnu bol, npr. nemogućnos roditelja da nosi dete u naručju itd, predstavlja ograničenje jedne aktivnosti koja će da pouzrokuje bol za svakog roditelja.

Ograničenja u odnosu rekreacije i sporta koje su ranije praktikovani i sva druga ograničenja- Prilikom određivanja visine naknade štete, sud treba da ima u obzir i kriterejum ukoliko oštećeni kao posledicu smanjenja opšte životne aktivosti ima ograničenja u vršenju aktivnosti rekreacije i aktivnosti sporta, ali i drugih svakodnevnih životnih aktivnosti, koje bi mogu da obavlja ukoliko ne bi bio povrđen. Kod ograničenja ove aktivnosti nije uslov to da je oštećeni ove aktivnosti i pre obavlja, nego dovoljno je samo to da ubuduće ne može da ih obavlja, i s obzirom na druge okolnosti, očekivalo bi se da obavlja ove aktivnosti, npr. ukoliko ne bi bio povređen mogao bi da pliva normalno.

Stoga, na osnovu ovih kriterijuma je učinjen i skaliranje naknade štete za umanjenu životnu aktivnost izraženu u proseku smanjenja opšte životne aktivnosti kao dole opisano:

- Do 10%..... od 3,000.00 € do 5,000.00 €**
- Do 20 %..... od 6,500.00 € do 11,000.00 €**
- Do 30%od 9,900.00 € do 16,500.00 €**
- Do 40%od 13,200.00 € do 22,000.00 €**
- Do 50%..... od 16,500.00 € do 27,500.00 €**
- Do 60 %..... od 19.800.00 € do 33,000.00 €**
- Do 70%od 22,200.00 € do 38,500.00 €**
- Do 80%od 26,400.00 € do 44,000.00 €**
- Do 90%od 29,700.00 € do 49,500.00 €**
- 100%od 33,000.00 € do 55,000.00 €**

DUŠEVNA BOL ZBOG NARUŽNOSTI

Naruženost je jedna posebna osnova za naknadu nemarejalne štete zbog pretrpljene duševne boli i obuhvaća sve promene u aspektu fizičkog izgleda tela oštećenog lica kao posledica udesa, a koje promene oštećenom su pouzrokovale bol koju je on sad već doživeo, ili koje će on i ubuduće redovno i dalje proživeti.

Da bi odredili visinu iznosa ove vrste štete, sud treba da ima u vidu nekoliko kriterijuma: stepen naruženosti, vidljivost naruženosti, starost oštećenog, profesiju oštećenog, manifestaciju naruženosti, itd.

Stepen naruženosti- Stepen naruženosti određuje veštek odgovarajuće struke, zavisno od prirode povrede, osnivajući se na naučne kriterijume o promenama koje je pretrpeo oštećeni, na osnovu kojih se određuje da li je naruženost visokog, srednjeg ili nižeg stepena, koju činjenicu sud treba da uzme kao dobrobit i ima u obzir prilikom određivanja visine naknade.

Vidljivost naruženosti- Prilikom određivanja iznosa naknade za ovu vrstu štete, sud treba da ima u obzir činjenicu da li je naruženost tokom celog vremena vidljiv i izložen ili na mestima koja se mogu videti samo kada su pojedini delovi tela izloženi, npr. neki delovi tela se izlažu u javnost samo u plaži, dok je lice izloženo tokom celog vremena i naruženost lica može da vidi bilo ko u svakom kontaktiranju. Naruženost može da nam u prvom pogledu ne bude vidljiv, npr. zbog povrede zadobijenih u vilicu, oštećeno lice ima gorovne smetnje koje se primećuju samo kad oštećeni govori ili peva, ali ne i vizualnim pogledom.

Godine oštećenog lica - Godine oštećenog lica koji je pretrpeo naruženost je od posebne važnosti prilikom određivanja iznosa naknade za ovu vrstu štete, zato što u zavisnosti od godina oštećenog uslovno je jedno određeno vreme prinuđen i da snosi posledice naruženosti, ukoliko je mlad, celog njegovog života će da snosi posledice, što proizilazi da će duševna bol biti kontinuirana, stoga u ovim slučajevima je razumno da visina naknade štete bude viša, pošto je oštećeno lice obavezan da za jedno duže vreme snosi posledice. Takođe ukoliko je oštećeni mlad ili dete, ove duševni bolovi će biti mnogo veći pošto njegovo duševno stanje će teže prihvati novu realnost promjenjenog izgleda, zbog činjenice da će lakše da podlegne predrasudama trećih lica i da će se mnogo lakše osećati uvređenim, nepoželjni i neprihvatljivi u sredini gde živi. Budući da u praksi ne postoji neki određen stav da spol lica bude kriterijum procene, ponovo smatramo da u određenim slučajevima, zavisno od okolnosti može da se uzme kao kriterijum za određivanje visine naknade ove vrste štete.

Profesija oštećenog lica- ograničenja u vršenju profesije oštećenog je kriterijum koji sud treba da ima u obzir prilikom određivanja visine naknade štete, to zbog činjenice da ne obavljanje profesije pouzrokuje duševnu bol, čineći oštećenog da se oseća bezvrednim. Činjenica da se oštećeni naknađuje za materijalnu štetu za izgublenu dobit, ne utiče i ne bi trebalo da smeta u uzimanju ovog kriterijuma za procenjivanje, pošto se radi o različitim osnovama naknade štete. Da bi imali u obzir kriterijum profesije, treba da je uslov da oštećeni obavlja određenu profesiju, ili se školovao, pohađajući nastavu ili studije za određenu profesiju, ili pohađajući kurs ospsobljavanja za ovu profesiju u cilju obavljanja ove profesije npr. kao pre oštete, takođe je i jedan fudbaler ili jedan televizijski voditelj zbog problema govora ili njenog izgleda ne može da obavlja svoju profesiju, pošto smarta da je neprihvatljiva u javnosti.

Manifestacija naruženosti- Manifestacija naruženosti je takođe kriterijum koji sud treba da ima u obzir prilikom određivanja visine ove vreste štete, to zbog činjenice da način na koji se manifestuje naruženost čini da oštećeni pati zbog svog stanja, npr. ukoliko ima naruženost deformacijom lica, njegova patnja može biti mnogo veča nego kad ima jedan ožiljak na licu, mada obe naruženosti mogu biti visokog stepena naruženosti.

Stoga, na osnovu ovih kriterijuma je učinjeno i skaliranje naknade štete za naruženost, opisano kao u nastavku:

- I- Visok stepen
 - a) Vidljiv za treća lica.....od 7,000.00 € do 10,000.00 €
 - b) Nevidljiv za treća lica..... od 4,000.00 € do 6,000.00 €

- II- Srednji stepen
 - a) Vidljiv za treća licaod 3,000.00 € do 2,000.00 €
 - b) Nevidljiv za treća lica.....od 2,000.00 € do 3,000.00 €

- III- Niži stepen
 - a) Vidljiv za treća licaod 1,500.00 € do 2,000.00 €
 - b) Nevidljiv za treća lica.....od 1,000.00 € do 1,500.00 €

DUŠEVNI BOLOVI PRILIKOM SMRTI BLISKIH OSOBA

Jedan od oblika naknade nematerijalne štete prilikom smrti neke osobe gde sud za njihovu duševnu bol može da odredi pravnu novčanu naknadu članovima njihove uže porodice (suprug, deca i roditelji kao i vanbračni suprug ukoliko između njega i pokojnog, odnosno oštećenog je postojala neprekidna vanbračna zajednica). Ova naknada može da se odredi bračama i sestrama ukoliko je između njih i pokojnika postojao neprekidan zajednički život. Što se tiče supružnika, dece i roditelja, dovoljno je da utvrde porodičnu vezu sa pokojnikom, na način da bi imali legitimitet tužilje u postupku. A što se tiče brači i sestrama pokojnog, osim utvrđenja porodične veze sa pokojnim, treba da dokažu i činjenicu da je između njih i pokojnog postojao neprekidan zajednički život. Ono što predstavlja neprekidan zajednički život, u zakonu o obligacionim odnosima nema neka definicija, stoga da bi definisali šta predstavlja zajednički život, treba da se uzme za referenciju Zakon o Porodici.

Kriterijume koje sud treba da ima u vidu prilikom određivanja visine naknade za ovu vrstu nematerijalne štete, su: koliko je pokojnik imao godina u trenutku smrti kao posledica udesa, bračno stanje, ukoliko je pokojnik za sobom ostavio malu decu, ukoliko je bio jedino dete roditelja, ukoliko je bio jedini hranioc porodice, emocionalne veze sa pokojnikom, način na koji se dogodio udes kao i drugi kriterijumi za koje sud treba da bude pažljiv prilikom odrđivanja naknade štet, referirajući se skaliranju štete kao u nastavku:

U slučaju smrti supružnikaod 8,000.00 € do 15,000.00 €

U slučaju smrti vanbračnog supružnikaod 8,000.00 € do 15,000.00 €

U slučaju smrti deteta za roditelje.....od 8,000.00 € do 15,000.00 €

U slučaju gubitka fetusa za roditelje.....od 8,000.00 € do 15,000.00 €

U slučaju smrti roditelja.....od 8,000.00 € do 12,000.00 €

U slučaju smrti brata ili sestreod 4,000.00 € do 8,000.00 €

DUŠEVNI BOLOVI ZBOG IZUZETNO TEŠKOG INVALIDITETA ILI VISOKI STEPEN NARUŽENJA BLISKIH OSOBA

Prilikom određivanja iznosa naknade nematerijalne štete u slučaju izuzetno teškog invaliditeta ili viskog stepena naruženosti nekog lica, sud može da odredi supruzi, deci i roditeljima pravo na novčanu naknadu za njihovu duševnu bol.

To što predstavlja izuzetno teški invaliditet, nema neko napisano pravilo, ali je praksa prihvatila da je izuzetni teški invaliditet slučaj kada oštećeni ima bar 50% smanjenu opštu životnu aktivnost, koja se u svakom slučaju određuje sa strane odgovarajućeg veštaka. Dok visok stepen naruženosti nekog lica podrazumeva da naruženost bude visokog stepena i da ova naruženost bude određeno sa strane odgovarajućeg veštaka. Naknada ove nematerijalne štete može da se određuje i vanbračnom supružniku ukoliko između njega i pokojnika, odnosno povređenog postoji neprekidna vanbračna zajedница.

Stoga, s obzirom na sve okolnosti jednog konkretnog slučaja u slučajevima posebno teškog nesposobljavanja jednog lica, supruga, dece i roditelja, sud može da im osudi naknadu nematerijalne štete u iznosu od 3,000.00 € do 8,000.00 €.

NAKNADA NEMATERIJALNE ŠTETE U SLUČAJU LIŠENJA SLOBODE BEZ ZAKONSKE OSNOVE

Zakon br.04/L-077 o Obligacionim Odnosima je članom 183 odredio i naknadu nematerijalne štete, određujući i povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti. U sudskej praksi se pojavljuju slučajevi gde lica koja pretendiraju da su nepravedno lišena slobode, podnose zahtev za naknadu štete i zahtevaju da im je nanošena nematerijalna šteta u obliku duševnog bola zbog ugrožavanja ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti. Vrhovni sud je sada već gradio sudske praksu da nad kojim će kriterijumima biti odlučeno za ovake nematerijalne štete, dok ulogu u ovome ima i praksa Evropskog Suda za Ljudska Prava sa sedištem u Strazburgu, koja je odredila da određivanje naknade za ovu kategoriju treba da se tretira kao satisfakcija oštećenih a nikako kao njihovo obogaćenje.

Vrhovni Sud procenjuje da prilikom osude naknade za ovu vrstu štete, nema razloga za izvlačenje dokaza veštačenjem iz oblasti psihijatrije pošto je bol evidentna i nema potrebe da se dokažu veštačenjem, izuzetno veštačenje se može odredi ukoliko oštećeni ima lekarski istorijat lekarskog

lečenja u psihijatrijskom smislu i to u cilju procene lekarske dokumentacije i davanja mišljenja ukoliko postoji uzročna veza između lekarske dokumentacije i lišenja slobode.

Prilikom određivanja visine naknade ove vrste nematerijalne štete, sud treba da ima u obzir godine oštećenog, njegovu ličnost, profesiju, medijski odjek prilikom hapšenja oštećenog i tokom lišenja slobode, trajanje lišenja slobode, ukoliko se lišenje slobode odnosilo samo na kućni pritvor ili boravak u pritvoru, prirodu dela za koje je zadržan lišenjem slobode, kao i drugih kriterijuma i prema ovim kriterijumima da osudi iznos za jedan dan lišenja slobode od 30.00 € do 60.00 €.

Ovi orjentacioni kriterijumi nisu matematička formula koje se primenjuje za određivanje i računanje pravne novčane naknade, zato što odluka o visini iznosa naknade nematerijalne štete koja se pojavila, je lični slučaj da bi sud u svakom slučaju trebao da ima u obzir sve moguće okolnosti.

Određivanje ovih orjentacionih kriterijuma, ne treba da znači da na određenim i opravdanim slučajevima sud ne odredi iznos naknade štete prema ovim orjentacionim kriterijuma ili manje od orjentacionih kriterijuma, nego zato što odlučivanje treba da se obrazloži što se tiče neuzdržavanja orjentacionih kriterijuma.

Vrhovni Sud je prilikom određivanja orjentacionih kriterijuma i određivanja iznosa za naknadu štete, imao u obzir i smatra da ovi iznosi treba da se primenjuju kad je šteta pouzrokovanja ekskluzivno krivicom jedne stranke, stoga, prilikom primene ovog uputstva, sud treba da ima za osnovu da u slučajevima kada se radi o pojedinačnom odgovornošću za nanošenje štete, da se iznos naknade štete smanji srazmerno sa stepenom krivice u pouzrokovajući štete.

Ovo uputstvo stupa na snagu i primenjuje se od dana usvajanja u opštoj sednici Vrhovnog Suda Kosova.

(*Uputstvo usvojeno u Opštoj Sednici Vrhovnog Suda , održano dana 27 februara 2023*)

Sudski prevodilac,
Diana Rruka